

Leo Nikolajevič Tolstoj
Vojna a mír

Vojna a mír

PRAHA 2005

Přeložili: **TAMARA A VILÉM SÝKOROVÍ**

Lev Nikolajevič Tolstoj: Vojna a mír
Vydání v Baronetu první.

Vydalo nakladatelství Baronet a. s., Křížíkova 16, Praha 8, www.baronet.cz
v roce 2005 jako svou 1085. publikaci.

Přeloženo z ruského originálu Vojna i mir,
vydaného nakladatelstvím Goslitizdat, Moskva v roce 1951.

Český překlad © 1978, 2005 Tamara a Vilém Sýkorovi.

Korektorka Zdeňka Grigarová.

Přebal a vazba © 2005 Ricardo a Baronet.

Ilustrace na přebalu © 2005 Martin Vančát.

Sazba a grafická úprava Ricardo, Přemyslovská 38, Praha 3.

Tisk a vazba: FINIDR, s. r. o., Český Těšín.

Veškerá práva vyhrazena.

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována
či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané
Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 978-80-7384-424-0

BARONET
Praha 2005

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ

Vojna a mír

Poznámka redakce

Redakce se musela vypořádat s dvojjazyčností autora a vrstev společnosti, pro něž své dílo zamýšlel, kterou u současného českého čtenáře nelze předpokládat. Oproti posledním českým vydáním se proto přiklonila k překladu francouzských textů do češtiny, tak jak je tomu například i v posledním ruském vydání (Zacharov, 2000). Podkladem je překladatelkou inovovaný text použitý i v posledním českém vydání (Odeon, 1978).

OBSAH

Poznámka autora	9
-----------------------	---

KNIHA PRVNÍ

Část první	13
Část druhá	135
Část třetí	241

KNIHA DRUHÁ

Část první	353
Část druhá	415
Část třetí	499
Část čtvrtá	585
Část pátá	641

KNIHA TŘETÍ

Část první	723
Část druhá	819
Část třetí	981

KNIHA ČTVRTÁ

Část první	1113
Část druhá	1177
Část třetí	1231
Část čtvrtá	1287

EPILOG

Část první	1353
Část druhá	1415

Poznámka autora

Dodnes píši pouze o knížatech, hrabatech, ministrech, senátorech a jejich dětech a obávám se, že ani v budoucnosti se v mých příbězích nebudou jiné postavy vyskytovat.

Možná že to tak není správné a že se to čtenářům nelíbí. Možná jsou pro čtenáře zajímavější a poučnější příhody mužiků, kupců, seminaristů. Já však nemohu vyhovět takovým zálibám, a to z mnoha příčin.

Za prvé proto, že vzpomínky na dobu, o které píši, se uchovály pouze v zápiscích a záznamech gramotných lidí vyšších kruhů; také poutavá a moudrá vyprávění, která se mi podařilo vyslechnout, jsem slyšel pouze od lidí z těchto kruhů.

Za druhé proto, že životy kupců, kočích, seminaristů, galejníků a mužiků mi připadají jednotvárné, nudné, a všechny činy těchto lidí vyplývají, z valné části, z jedné a též příčiny: závisti šťastnější šlechtě, kořistnictví a hmotných strastí. Pokud nemají všechny činy těchto lidí takové podněty, pak tyto alespoň ostatní tak zastihují, že je jim těžko porozumět či je popsat.

Za třetí proto, že život těchto lidí (nižších vrstev) je méně tvarován dobou.

Za čtvrté proto, že život těchto lidí není hezký.

Za páté proto, že jsem nikdy nechápal, o čem přemýšlí hlídač, když stojí u své budky, o čem přemýšlí a co cítí kramář přemlouvající kupce, nad čím dumá seminarista, když jej po sté vedou na mrskání pruty a podobně. Stejně tak nemohu porozumět tomu, na co myslí kráva, když ji dojí, a na co myslí kůň, když veze bečky.

Za šesté proto, nakonec (a vím, že je to ta nejlepší příčina), že já sám náležím k vyšší společnosti, šlechtě, a mám ji rád.

Nejsem měšťan, jak s hrdostí prohlašoval Puškin, a odvážně říkám, že jsem aristokrat, i rodem, i zvyky, i postoji. Jsem aristokrat proto, že vzpomínat svých předků – otců, dědů i pradědů, mi není hanbou, ale radostí. Jsem aristokrat proto, že jsem od mládí vychován k lásce a úctě k eleganci, která nenachází svůj tvar pouze u Homéra, Bacha a Rafaela, ale ve všech detailech života: k lásce k čistým rukám, hezkým šatům, elegantnímu stolování a kočárům. Jsem aristokrat proto, že jsem měl to štěstí, že jsme, ani já, ani můj otec, ani děd, nepoznali nouzi, boj mezi hanbou a potřebou, nemuseli jsme nikomu závidět ani se klanět, neměli jsme potřebu studovat kvůli penězům či postavení či podrobovat se podobným zkouškám, tak jako lidé v nouzi. Vidím, že je to veliké štěstí a děkuji za ně Bohu, nicméně z toho, že toto štěstí nenáleží všem, nevyvozují, že bych se ho měl odříkat a nevyužívat je.

Jsem aristokrat proto, že nejsem schopen věřit ve velkou moudrost, vytříbený vkus a neohroženou čest člověka, který se šfouará prstem v nose, zatímco jeho duše rozpráví s Bohem.

To všechno je možná hloupé, zločinné, opovážlivé, ale je to tak. Tímto dopředu odhaluji čtenáři, jaký jsem člověk a čeho se ode mne může dočkat. Je ještě čas tuto knihu zavřít a mne odhalit coby idiota, retardovaného člověka, Askočenského, kterému, využívaje této příležitosti, spěchám vyjevit mnou již dlouho pocíťovanou hlubokou a upřímnou úctu.

KNIHA PRVNÍ

ČÁST PRVNÍ

I

Eh bien, mon prince, tak Janov a Lucca už jsou jen údělná panství rodiny Buonaparte. Upozorňuji vás předem, neřeknete-li mi, že je to válka, a dovolíte-li si omlouvat všechny ty hanebné a ukrutné činy toho Antikrista (opravdu věřím, že je Antikrist) – nechci vás už znát, nejste už můj přítel, nejste už můj věrný otrok, jak říkáte. Nu, buďte vítán, buďte vítán. Vidím, že jsem vám nahnala strach, posaďte se a vypravujte.“

Těmito slovy uvítala v červenci roku 1805 proslulá Anna Pavlovna Šererová, dvorní dáma a důvěrnice carevny Marie Feodorovny, vysokého hodnostáře knížete Vasilije, jenž se jako první dostavil na její večírek. Anna Pavlovna několik dní kašlala, měla *grippé*, jak říkala (chřipka bylo tehdy nové slovo, jehož užíval jen málokdo). Na pozvánkách, které roznesl lokaj v červené livreji, stálo na všech bez rozdílu:

„Nemáte-li nic lepšího na práci, hrabě (nebo kníže), a neděsí-li vás příliš vyhlídka na večer strávený s ubohou nemocnou, budu potěšena, navštívíte-li mě mezi sedmou a desátou hodinou. Annette Šererová.“

„Bože, jaký to prudký výpad!“ odpověděl kníže, vcházeje do salonu v dvorské vyšívané uniformě, v punčochách a střevících, ověšen řádrovými hvězdami a se slavnostním výrazem na ploské tváři, nikterak neuveden do rozpaků takovým uvítáním.

Hovořil vybranou francouzštinou, jakou nejen mluvili, nýbrž i mysleli naši dědové, a s tichou, blahosklonnou intonací, tak charakteristickou pro významné lidi zestárlé ve vysoké společnosti a u dvora. Přistoupil k Anně Pavlovně, políbil jí ruku, skloniv před ní svou navoněnou, lesknoucí se pleš, a nenuceně se usadil na pohovce.

„Především mi řekněte, jak se cítíte, drahá přítelkyně? Uklidněte mě,“ pravil nezměněným hlasem a tónem, v němž za zdvořilou účastí probleskovala lhostejnost, a dokonce skrytý výsměch.

„Jak může být člověk zdrav... když duševně trpí? Což může někdo, kdo má cit, zůstat v naší době klidný?“ odpověděla Anna Pavlovna. „Doufám, že u mne strávíte celý večer.“

„A co slavnost u anglického vyslance? Dnes je středa. Musím se tam ukázat,“ řekl kníže. „Dcera se tu pro mne zastaví a odveze mě tam.“

„Myslela jsem, že dnešní slavnost odvolali. Přiznám se vám, že všechny ty slavnosti a ohňostroje začínají být nesnesitelné.“

„Kdyby byli věděli, že si to přejete, jistě by byli slavnost odvolali,“ odpověděl kníže, zvyklý mluvit jako natažené hodiny a říkat přitom věci, o nichž ani nepředpokládal, že jim bude někdo věřit.

„Nemučte mě. Na čem se usnesli po Novosilcovově depeši? Vy víte všechno.“

„Jak bych vám to řekl?“ pravil kníže chladným, unuděným tónem. „Na čem se usnesli? Usnesli se, že Buonaparte za sebou spalil všechny mosty, a mám takový dojem, že jsme na nejlepší cestě udělat totéž.“

Kníže Vasilij mluvil vždy lenivě, jako když herec odřikává úlohu ve starém kuse. Zato Anna Pavlovna Šererová přes svých čtyřicet let překypovala živostí a elánem.

Být entuziastkou se pro ni stalo společenskou rolí a často se tvářila nadšeně, i když se jí nechtělo, jen aby nezklamala očekávání známých. Na tváři jí neustále pohrával zdrženlivý úsměv, který se sice nehodil k jejím povadlým rysům, ale vyjadřoval, že si je jako rozmazlené dítě stále vědoma svého roztomilého nedostatku, ale že se ho nechce, nemůže a ani nepovažuje za nutné zbavit.

Při rozhovoru o politických událostech se Anna Pavlovna rozohnila. „Ach, nemluvte mi o Rakousku! Možná že ničemu nerozumím, ale Rakousko nikdy nechtělo a nechce válku. Zradí nás. Rusko musí zachránit Evropu samo. Náš dobrodinec zná své vznešené poslání a zůstane mu věren. To je jediné, čemu věřím. Před naším dobrotivým a obdivuhodným panovníkem stojí největší úkol na světě a on je tak ušlechtilý a dobrý, že ho Bůh neopustí a pomůže mu splnit jeho poslání, zardousit hydry revoluce, která je nyní ještě strašlivější v podobě toho zločince a vraha. My sami musíme vykoupit krev spravedlivého. Na koho se můžeme spolehnout, prosím vás...? Anglie se svým

obchodnickým založením nikdy nepochopí a nemůže pochopit mravní výši cara Alexandra. Odmítla vyklidit Maltu. Hledá a chce odhalit v našich činech postranní úmysly. Co řekli Novosilcovovi...? Nic. Nepochopili, nemohou pochopit obětavost našeho panovníka, jenž nechce nic pro sebe a všechno činí jen pro blaho světa. Co nám slíbili? Nic. A neudělají ani to, co slíbili. Prusko už prohlásilo, že Bonaparte je neporazitelný a že celá Evropa proti němu nic nezmůže... Nevěřím ani slovo Hardenbergovi ani Haugwitzovi. Ta pověstná pruská neutralita je pouhá léčka. Věřím jen v Boha a ve vznešené poslání našeho milého panovníka. On zachrání Evropu...!“ Náhle se zarazila a ironicky se usmála svému rozhorlení.

„Myslím,“ pravil kníže s úsměvem, „že kdyby tam poslali místo našeho milého Wintzingeroda vás, dobyla byste souhlasu pruského krále útokem. Jste tak výřečná! Nabídnete mi čaj?“

„Hned. Mimochodem,“ dodala už klidněji, „dnes u mne budou dva velmi zajímaví lidé, le vicomte de Mortemart, je přes Rohany spřízněn s rodinou Montmorencyů, je to jedna z nejurozenějších rodin Francie. Patří k těm lepším emigrantům, k těm pravým. A potom l'abbé Morio, znáte toho hlubokého ducha? Přijal ho sám panovník. Víte o tom?“

„Á! Bude mě velmi těšit! Řekněte mi,“ dodal zvlášť nedbalým tónem, jako by si právě na něco vzpomněl, ačkoli věc, na kterou se ptal, byla hlavním účelem jeho návštěvy, „je to pravda, že l'impératrice-mère¹⁾ si přeje, aby baron Funke byl jmenován prvním tajemníkem ve Vídni? Ten baron je ubohý patron, zdá se mi.“ – Toto místo, na které se jiní snažili prostřednictvím carevny Marie Feodorovny dosadit barona, přál si kníže Vasilij získat pro svého syna.

Anna Pavlovna téměř zavřela oči na znamení, že ani ona, ani nikdo jiný nesmí posuzovat to, co se zdá vhodné nebo co se líbí carevně.

„Pana barona Funka doporučila carevně matce její sestra,“ řekla pouze smutným, suchým tónem. Když vyslovila jméno carevny, objevil se jí na tváři náhle výraz hluboké a upřímné oddanosti a úcty, smíšený se smutkem; tvářila se tak pokaž-

¹⁾ Carevna matka.

dě, kdykoli se zmínila o své vznešené příznivkyni. Řekla, že Její Veličenstvo ráčilo prokázat baronu Funkovi mnoho uznání, a její pohled se opět zastřel smutkem.

Kníže lhostejně mlčel. Anna Pavlovna s čistě ženskou a dvořanskou bystrostí a taktem, jež jí byly vlastní, dostala chuť knížete poněkud zpražit, že se opovážil takto vyslovit o osobnosti doporučené carevně, ale zároveň ho též utěšit.

„Ale pokud jde o vaši rodinu,“ řekla, „víte, že vaše dcera od té doby, co jezdí do společnosti, všechny uchvátí? Říkají o ní, že je krásná jak jarní den.“

Kníže se uklonil na znamení úcty a vděčnosti.

„Často si myslívám,“ pokračovala Anna Pavlovna po chvíli ticha, přisunujíc si křeslo blíže ke knížeti a přívětivě se na něho usmívajíc, jako by tím chtěla naznačit, že politické a společenské rozhovory jsou odbyty a že nyní budou rozmlouvat důvěrně, „často si myslívám, proč je štěstí v životě rozděleno tak nespravedlivě. Zač vám osud dal dvě tak obdivuhodné děti – Anatola, vašeho nejmladšího, nepočítám, nemám ho ráda (poznámala tónem nepřipouštějícím námitky a povytáhla obočí) – dvě tak skvělé děti? Ale vy si jich bohužel vážíte nejmeně ze všech, a proto jich nejste hoden.“

A usmála se svým nadšeným úsměvem.

„Co se dá dělat? Lavater by řekl, že nemám na hlavě hrbolek otcovství,“ namítl kníže.

„Přestaňte žertovat. Chtěla jsem si s vámi promluvit vážně. Víte, že nejsem spokojena s vaším mladším synem. Mezi námi řečeno (tvář jí při tom zesmutněla), mluvilo se o něm u Jejího Veličenstva a litují vás...“

Kníže Vasilij neodpovídal, ale ona se na něho dívala mlčky a významně, očekávala, co řekne. Zamračil se.

„Co mám dělat?“ pravil konečně. „Vy víte, že jsem jako otec učinil pro jejich výchovu vše, co bylo v mé moci, a přece jsou oba hlupáci. Ippolit je alespoň tichý hlupák, ale Anatol je bouřlivák. To je jediný rozdíl mezi nimi,“ usmál se ještě nuceněji, ale výrazněji než obvykle, takže mu při tom ve vráskách kolem rtů neobyčejně ostře vyvstal nečekaně hrubý a nepříjemný rys.

„Proč jen mají takoví lidé, jako jste vy, děti? Kdybyste nebyl otcem, nedalo by se vám nic vytknout,“ řekla Anna Pavlovna a zádumčivě obrátila oči ke stropu.

„Jsem váš věrný otrok a jen vám se s tím mohu svěřit. Mé děti jsou břemenem mého života. To je můj kříž. Jinak si to nedovedu vysvětlit. Co se dá dělat...?“

Odmlčel se a posunkem vyjádřil odevzdanost do vůle krutého osudu. Anna Pavlovna se zamyslela.

„Nikdy jste nepomyslel na to, abyste toho svého marnotratného syna Anatola oženil? Říká se, že staré panny mají mánii ženit a vdávat jiné. Já sama na sobě tuto slabost ještě necítím, ale vím o jedné osůbce, která je velmi nešťastná s otcem. Je to naše příbuzná, jakási kněžna Bolkonská.“

Kníže Vasilij neodpovídal, ale s hbitostí vlastní lidem ze společnosti uvážil a zapamatoval si vše, co mu bylo řečeno, a dal to pokynem hlavy najevo.

„Představte si, že mě ten Anatol stojí ročně čtyřicet tisíc,“ povzdychl si, jako by už nebyl s to zadržet truchlivý chod svých myšlenek. Chvilí mlčel.

„Jak to bude vypadat za pět let, jestli to takhle půjde dál? To mu se říká otcovské štěstí. Je bohatá, ta vaše kněžna?“

„Její otec je velmi bohatý a skoupý. Žije na venkově. Ostatně vždyť víte, je to ten pověstný kníže Bolkonskij, kterého za nebožtíka cara dali do penze a měl přezdívkou ‚pruský král‘. Velice chytrý člověk, ale podivín a je těžko s ním vyjít. Ta nebohá dívka je velice nešťastná. Její bratr, Kutuzovův pobočník, se nedávno oženil s Lízou Meynenovou. Bude dnes u mne.“

„Poslyšte, drahá Annetto,“ kníže náhle uchopil Annettinu ruku a zlehka ji tlačil dolů. „Zprostředkujte mi tu záležitost a jsem navždy váš nejvěrnější otrok (otrog – jak mi píše můj správce v hlášeních: s g). Je z dobré rodiny a je bohatá. To je vše, co potřebuji.“

A nenuceným pohybem, pro něho příznačným a graciózním ve své důvěrnosti, znovu uchopil ruku dvorní dámy a políbil ji, pak jí potřásl, pohodlně se rozvalil na pohovce a zahleděl se do neurčita.

„Počkejte,“ řekla Anna Pavlovna a chvilku o něčem přemýšlela. „Ještě dnes o tom promluví s Lízou (ženou mladého Bolkonského). Třeba se to podaří. Tak se na vaší rodině vyučím řemeslu starých panen.“

II

Salon Anny Pavlovny se pozvolna plnil. Přijela nejvyšší petrohradská šlechta, lidé rozdílného stáří i různých povah, ale navzájem si podobni tím, že patřili ke stejné společnosti. Přijela dcera knížete Vasilije, krasavice Hélène, která se tu zastavila pro otce, aby ho doprovodila na slavnost u vyslance. Měla na sobě plesové šaty a stuhu s carevniným monogramem. Přijela i mladá maličká kněžna Bolkonská, proslulá jako la femme la plus séduisante de Pétersbourg¹⁾, která se loni v zimě provdala a nyní nejezdila do velké společnosti, protože byla těhotná; navštěvovala však ještě malé večírky. Přijel kníže Ippolit, syn knížete Vasilije, s Mortemartem, kterého představil společnosti. Přijel i abbé Morio a mnoho jiných.

„Neviděli jste se ještě,“ nebo „neznáte se ještě s ma tante?“ říkala Anna Pavlovna všem příchozím, se zcela vážnou tváří je vodila k malé stařence s obrovskými stuhami, která vyplula z vedlejšího pokoje, sotva se hosté začali sjíždět, představovala jí je, zvolna přitom vždy sklouzla pohledem z hosta na ma tante a odcházela.

Všichni hosté se podrobovali tomuto obřadu a zdravili se s tetičkou, kterou nikdo neznal, nikdo nepotřeboval a která nikoho nezajímala. Anna Pavlovna s tesknou, slavnostní účastí sledovala obřad a mlčky jej schvalovala. Ma tante mluvila se všemi týmiž slovy o jejich zdraví, o svém zdraví a o zdraví Jejího Veličenstva, které se nyní bohudík zlepšilo. Žádný z návštěvníků nedával ze slušnosti najevo spěch, ale všichni odcházeli od stařenky s pocitem úlevy, jako by byli splnili těžkou povinnost, a už se k ní za celý večer ani jednou nevrátili.

Mladá kněžna Bolkonská si s sebou přivezla práci v sameto-

¹⁾ Nejsvůdnější žena Petrohradu.

vém, zlatem vyšívaném váčku. Její hezounký horní ret, porostlý jemným načernalým chmýřím, byl trochu krátký, takže nezakrýval zuby, ale tím roztomileji se pootvíral, a ještě roztomileji se občas našpulil nebo přimkl k dolnímu. Jak tomu vždy bývá u velmi půvabných žen, zdálo se, že její vada – krátký ret a pootvřená ústa – je jen osobitým, zvláštním rysem její krásy. Při pohledu na tu hezoučku budoucí matku, kypící zdravím a životem, která tak lehce snášela svůj stav, bylo všem příjemně. Starcům a unuděným, zasmušilým mladým mužům se zdálo, že se jí začínají podobat, když s ní chvíli strávili v rozhovoru. Kdo s ní mluvil a pozoroval její jasný úsměv při každém slově a třpytivě bílé zuby, jež bylo stále vidět, byl v té chvíli přesvědčen, že dovede být neobyčejně milý. A o tom byli přesvědčeni všichni.

Malá kněžna rychlými drobnými krůčky kolébavě obešla stůl s pracovním váčkem v ruce, rozložila si sukni a usedla na pohovku vedle stříbrného samovaru tak vesele, jako by všechno, co dělala, bylo zábavnou hrou pro ni i pro všechny, kdo ji obklopovali.

„Přinesla jsem si práci,“ oznamovala všem najednou, otvírajíc pompadúrku.

„Poslyšte, Annette, netropte si ze mne špatné žerty,“ obrátila se k hostitelce. „Psala jste mi, že se u vás večer sejde docela malá společnost; podívejte se, jak uboze jsem oblečena.“

A rozhodila rukama, aby ukázala své elegantní krajkové šaty holubí barvy, pod řadry přepásané širokou stuhou.

„Buďte klidná, Lízo, vy budete vždycky nejhezčí ze všech,“ uklidňovala ji Anna Pavlovna.

„Představte si, můj muž mě opouští,“ pokračovala malá kněžna tímž tónem, obracejíc se ke generálovi, „chce se dát zabít. Řekněte mi, k čemu je ta protivná válka,“ řekla knížeti Vasiliji, a nečekajíc na odpověď, obrátila se k jeho dceři, krásné Hélène.

„Ta malá kněžna je tak roztomilé stvoření!“ řekl tiše kníže Vasilij Anně Pavlovně.

Brzy po malé kněžně vešel do salonu mohutný tlustý mladík nakrátko ostříhaný a s brýlemi na nose, ve světlých kalhotách podle tehdejší módy a v hřebíčkovém fraku s vysokým jabotem. Tento tlustý mladík byl levoboček proslulého kateřinského

velmože hraběte Bezuchova, který nyní ležel v Moskvě na smrtelné posteli. Pierre dosud nikde nesloužil, neboť se právě vrátil z ciziny, kde studoval, a byl poprvé ve společnosti. Anna Pavlovna ho přivítala kývnutím, jaké měla pro lidi nejnižšího společenského postavení ve svém saloně. Přes toto uvítání nejnižšího stupně objevil se jí na tváři, sotva spatřila vcházet tohoto mladíka, neklid a strach, jaký obyčejně lidé mívají při pohledu na něco příliš obrovského a nezapadajícího do určitého rámce. Pierre byl skutečně o něco větší než ostatní muži v pokoji, ale strach Anny Pavlovny mohl vyvolat spíše moudrý a zároveň skromný, vnímavý a neafektovaný pohled, jímž se Pierre lišil od všech ostatních lidí v tomto saloně.

„To je od vás milé, pane Pierre, že jste přišel navštívit ubohou nemocnou,“ řekla mu Anna Pavlovna a polekaně pohlédla na tetičku, k níž ho vedla. Pierre zamumlal cosi nesrozumitelného a stále někoho hledal očima. Náhle se vesele a radostně usmál a uklonil se malé kněžně jako dobré známé; potom přistoupil k tetičce. Obavy Anny Pavlovny byly namístě, protože Pierre ani nevyslechl do konce tetiččiny řeči o zdraví Jejího Veličenstva a odešel od ní. Polekaná Anna Pavlovna ho zastavila otázkou:

„Znáte abbého Moria? Je to velmi zajímavý člověk...“

„Ano, slyšel jsem o jeho plánu věčného míru, je to velice zajímavé, ale sotva uskutečnitelné...“

„Myslíte?“ podotkla Anna Pavlovna, jen aby něco řekla, a chtěla se vrátit k povinnostem paní domu, když se Pierre dopustil další nezdvořilosti. Před chvílí opustil svou společnost, aniž ji vyslechl; nyní zase zdržoval svým hovorem společnici, která se mu nemohla věnovat. S hlavou nakloněnou na stranu a s rozkročenýma velkýma nohama začal Anně Pavlovně vykládat, proč se domnívá, že plán abbého je utopie.

„Promluvíme si o tom později,“ pravila Anna Pavlovna s úsměvem. Když se takto zbavila mladého muže, který se neuměl chovat ve společnosti, vrátila se k povinnostem hostitelky a dál poslouchala a rozhlížela se kolem sebe, připravena zasáhnout tam, kde by rozmluva vážla. Jako když mistr v přádelně rozsadí dělníky na místa a sám prochází dílnou, aby, kdykoli zaslechne, že některé vřetenem stojí nebo vydává nezvyklý, skřípavý a příliš hřmotný zvuk, rychle přiskočil a zastavil je nebo je

pustil správně, tak se procházela Anna Pavlovna po svém salonně, přistupovala ke kroužkům, kde se na chvíli odmlčeli nebo kde hovořili příliš vzrušeně, a jediným slovem nebo přemístěním některých osob uváděla stroj společenských rozmluv opět do pořádku. Avšak přes všechny tyto starosti bylo na ní vidět neustálý strach z toho, aby Pierre něco neprovedl. Starostlivě za ním pohlížela, když přistoupil ke kroužku kolem Mortemarta, aby si poslechl, co se v něm povídá, i když přešel k jinému kroužku, kde měl hlavní slovo abbé. Pro Pierra, který byl vychován v cizině, byl večírek Anny Pavlovny prvním večírkem v Rusku. Věděl, že se tu sešla všechna inteligence Petrohradu, a oči mu tékaly sem tam jako dítěti v hračkářském krámě. Ustavičně se bál, aby nepropásl některý z moudrých rozhovorů, které tu mohl slyšet. Díval se na sebevědomé a vyrovnané tváře osob, jež se tu shromáždily, a neustále čekal něco nevšedně moudrého a chytrého. Konečně přistoupil k Moriovi. Zastavil se, protože se mu rozmluva zdála zajímavá, a čekal na příležitost, až bude moci vyjádřit své mínění, jak to mladí lidé rádi dělávají.

III

Večer Anny Pavlovny byl v proudu. Vřetena na všech stranách bzučela stejnoměrně a bez přestávky. Kromě ma tante, u níž seděla pouze jedna starší dáma s usouzenou hubenou tváří, vyjímající se poněkud cize v tomto skvělém prostředí, rozdělila se společnost do tří kroužků. Středem prvního, převážně mužského, byl abbé. Kroužku mladých lidí vévodily krásná kněžna Hélène, dcera knížete Vasilije, a roztomilá růžolící maličká kněžna Bolkonská, na své mládí trochu příliš oblá. Třetí kroužek vedli Mortemart s Annou Pavlovnou.

Vikomt byl úhledný mladík s měkkými rysy a uhlazenými způsoby; bylo na něm vidět, že považuje sám sebe za vynikajícího muže, ale je tak dobře vychovaný, že skromně popřává této společnosti, v níž se octl, aby těžila z jeho přítomnosti. Anna

Pavlovna ho dnes zřejmě předkládala svým hostům. Dobrý hostitel podává jako cosi nadobyčej znamenitého kousek hovězího, na který by nikdo neměl chuť, kdyby jej viděl ve špinavé kuchyni; tak i Anna Pavlovna předkládala ten večer svým hostům nejprve vikomta a potom abbého jako cosi nadobyčej vybraného. V Mortemartově kroužku se právě hovořilo o zavraždění vévody Enghiena. Vikomt prohlásil, že vévoda Enghien byl obětí vlastní velkomyslnosti a že Bonaparte měl ke svému hněvu zvláštní příčiny.

„Ah! Voyons. Conte¹⁾-nous cela, vicomte,“ pravila Anna Pavlovna potěšena, že věta „conte¹⁾-nous cela, vicomte“ zní čímsi ve stylu Ludvíka XV.

Vikomt se ochotně uklonil a zdvořile se usmál. Anna Pavlovna kolem něho utvořila kruh a přizvala i ostatní hosty, aby si šli poslechnout jeho vyprávění.

„Vikomt se s vévodou osobně znal,“ pošeptala jednomu hostu. „Vikomt je skvělý vypravěč,“ pravila jinému. „Hned se pozná, že je to člověk z dobré společnosti,“ řekla třetímu a vikomt byl předložen společnosti v nejlepším a pro něho nejvýhodnějším světle, jako rostbíf na horké míse, posypaný petrželkou.

Vikomt už chtěl začít a delikátně se usmál.

„Přisedněte si k nám, chère Hélène,“ vyzvala Anna Pavlovna krasavici, která seděla opodál, uprostřed druhého kroužku.

Kněžna Hélène se usmívala; nyní vstala s týmž nezměnným úsměvem dokonale krásné ženy, s jakým vešla do salonu. Lehce šustíc bílou plesovou toaletou zdobenou břechtanem a labutěnkou a záříc úbělem ramen a leskem vlasů a briliantů, prošla uličkou mezi rozestoupivšími se muži a kráčela přímo k Anně Pavlovně. Na nikoho se nedívala, ale usmívala se na všechny, jako by všem milostivě dovoľovala kochat se krásou postavy, plných ramen, ňader a zad, odhalených ve velmi hlubokém výstřihu podle tehdejší módy, a jako by s sebou přinášela nádheru plesu. Hélène byla tak hezká, že na ní nejen nebylo znát ani stín kokoterie, ale že naopak vypadala, jako by se styděla za svou nepopíratelnou a příliš mocně a podmanivě působící krásu. Jako by chtěla, ale nemohla zmírnit její účinky.

¹⁾ Á, vida. Vypravujte nám to, vikomte.